

Maandschrift voor Bijenteelt

57e JAARGANG
No. 10

OCTOBER
1955

VERSCIJNT
MAANDELIJKS

..... VAN DE VEGER BEHOEFT
MEN DE EERSTE WEKEN
GEEN OOGST TE VERWACH-
TEN.....

..... DE VLEGER IS IN STAAT DA-
DELJK VEEL NECTAR TE VER-
ZAMELEN.....

....DE
EIGENSCHAPPEN VAN
DE JAGER KOMEN STERK
OVEREEN MET DIE VANEEN
NATUURLIJKE VOORZWERM

Veel imkerslatijn zal U duidelijk worden als U het prach-
tige geïllustreerde boekje van onze Rijksbijenteeltconsulent
Dr. Ir. Minderhoud

HET LEVEN DER BIJEN

de komende winter leest en herleest. Om de kosten be-
hoeft U het niet te laten, want het kost niet meer dan een
potje honing en met de kennis die U er uit opdoet ver-
groot U volgend jaar uw honingooft belangrijk. Het is
de beste geldbelegging die de imker zich kan denken I
Het boekje is uitgegeven door onze Vereniging, het is
niet in de handel verkrijgbaar, het wordt tegen kostprijs
geleverd. De naam van de schrijver is U borg voor een
goede, eenvoudige en degelijke inhoud.

INHOUD :

1. De voortplanting der bijen. 2. De ontwikkeling van
eitje tot volkomen insect. 3. De arbeidsverdeling der
werkbijen. 4. Bijzonderheden uit het leven der vliegbijen.
5. Periodieke verschijnselen in het bijenvolk. 6. De win-
terrast. 7. De voorjaarsontwikkeling. 8. Het zwermen.
9. Kunstzwermen. 10. Zwermverhinderling. 11. Waarom
bij vele imkers de heidracht zo vaak mislukt.

PRIJS f 1,50

Stuur vandaag een briefkaart en overmorgen hebt U het
boekje thuis I

Tel. 2863

Giro 823276

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Bespuitingen N. O. P.

Ik krijg de indruk, dat er sterk overdreven berichten de ronde doen inzake het sterven van bijenvolken in de N. O. Polder t.g.v. de bespuiting van het koolzaad aldaar en dat daarbij de heer Flier uit IJsselmuiden, de toezichthoudende imker, ten onrechte wordt beklad. Wellicht kan het geen kwaad, dat de nadelige gevolgen van de bespuiting der koolzaadvelden iets wordt overdreven, doch dat er berichten in de, in de omgeving der Polder, verschijnende bladen voorkomen, dat er 2000 bijenvolken de dood zouden hebben gevonden is m. i. wel te erg.

Dat hierbij de naam van de heer Flier als schuldige is genoemd gaat alle perken te buiten. Wij nemen sinds 1947 jaarlijks een standplaats in bij het koolzaad in de N. O. Polder en hebben niets dan lof voor de wijze waarop de heer Flier toezicht houdt op onze volken en tevens voor de berichtgeving in geval dat er gespoten zal worden.

Op Donderdag, 26 Mei j.l., werd ik des morgens reeds voor 7 uur door zijn vrouw opgebeld met de mededeling, dat die dag het gehele zuidelijke gedeelte der Polder bespoten zou worden. Ze verzocht mij zo mogelijk naar de Polder te gaan, doch bij onze stand (aan de Vliegtuigweg, even voorbij Ens, links) zou pas na de middag gespoten worden. Om 12 uur was ik ter plaatse en vernam daar, dat pas de volgende dag gespoten zou worden. Later vernam ik echter wederom telefonisch van Mevrouw Flier, dat het spuiten voorlopig was afgelast. Ik kan mij zeer goed voorstellen, dat de gedupeerden met leedwezen naar hun bijenvolken kijken die voor een groot gedeelte de vliegbijen verloren — ook dit hebben wij één jaar meegemaakt — maar ter wille der objectiviteit meende ik U bovenstaande te moeten mededelen.

Ik acht het nu ten enen male onjuist om iemand te beschuldigen die volledig doet wat in zijn vermogen is.

Vrijdag, 11 Juni, haalden wij onze bijenvolken uit de Polder. Wij zijn zeer tevreden over de resultaten. De goed bevolkte kasten zijn zeer zwaar.

S. VAN VONDEL, Hengelo (O.)

Bijenbruiloft

In ons Meinummer deelden we mede, dat volgens de kranten in Pretoria een bijenzwerm tijdens een bruiloft het lokaal binnendrong en dat 25 mensen naar het ziekenhuis moesten. Ons lid, de heer F. G. Harmsen te Johannesburg schrijft over de juiste toedracht van het geval:

In het beltorentje van een klein kerkje had, misschien al sinds jaren en onopgemerkt, een nest bijen gehuisd. Dat is niet vreemd, want „wilde” bijennesten vindt men hier op alle mogelijke en onmogelijke plaatsen.

De bewuste dag zou er een trouwpartij in het kerkje plaats vinden. Toen bij het ingaan der gasten de klok geluid werd, brak het nest los en de steekpartij, die volgde, was bepaald niet mooi meer. Bij later onderzoek bleek, dat de stang van de windhaan was vergaan en, waarschijnlijk door het schudden van de klokbel, zich geheel had begeven, door het dak gezakt was en het nest daaronder geheel had vernield.

Ik kan me voorstellen dat de bijenhouders in Holland zo'n bericht overdreven achten, maar U heeft er geen

idee van hoe wild de bijen hier kunnen zijn. Als hun woede eenmaal is opgewekt, zwermen ze uit in massa's, zoals men in Holland alleen maar in het zwermseizoen te zien krijgt. Niet alleen in de nabijheid, maar honderden meters in de omtrek zwermen ze uit en steken alles wat leeft, mens of dier. De feest kan soms enige uren aanhouden, meestal stopt het niet alvorens de avond is gevallen.

Het is mezelf eenmaal gebeurd dat een kastvolk bij het openen zo kriegel was, dat ik, alvorens ik de zaak weer kalm toe kon dekken, meer dan veertig steken op mijn ontblote armen had.

Ik hoop, dat deze kleine uiteenzetting U van dienst kan zijn.

JOHANNESBURG.

F. G. HARMSSEN.

Imkersdag Nijmegen

Wellicht vindt U het prettig reacties te vernemen op onze Imkersdag van Zaterdag 27 Augustus j.l.

Met een kleine variant op „Een van de velen” in het Imkersdagnummer moet ik bekennen „Wat 'n boffert dat wij op de Goffert mochten komen”.

Alle lof aan Hoofdbestuur en de Nimwegse Imkersvrienden! Het was een echt feest!

Mijn vrouw wilde ook mee naar Nijmegen. Ik dacht: „Nu als dat maar mee valt”. Niets dan Imkers... en imkerspraat”. Maar mijn vrees was geheel ongegrond. Zij ook heeft echt van deze dag genoten en toen mijn zoontje voorstelde om een „Fonds te stichten” voor het volgende jaar, om naar de Imkersdag 1956 te gaan, was mijn vrouw de eerste die voorstelde: Maak een spaarpot en doe daar iedere Zondag wat in. Nu de heide zo prachtig erbij staat, reserveer wat als je de honing hebt geleverd.

Laat mij even stiekum lachen over dit enthousiasme. Het volgende jaar zijn wij weer van de partij!

Onze dank voor de mooie en gezellige dag. Mijn vrouw vond hem prettiger dan haar bezoek aan de E-55. Wij, mijn zoontje en ik, natuurlijk veel prettiger.

M. J. V.

van Horen en Zien

Babylon ?

De 'prachtig geslaagde bijeenkomst, in 't Goffert Openluchttheater te Nijmegen, ter gelegenheid van de 26ste Imkersdag, deed ons verbeelden in Babylon te zijn, vanwege de vele talen welke wij er hoorden spreken. De mensen uit Friesland, Zeeland, Groningen, Brabant, Holland, Limburg, Drente, Gelderland, Overijssel, Utrecht, wij hoorden hen ieder in hun eigen spraak.

Doch het mooie was dat deze spraakverdeeldheid geen verwarring gaf, doch een heerlijke eensgezindheid. De eenheid in onze vereniging kwam juist zo sterk en prachtig tot uiting nu zij, zichtbaar en hoorbaar, gedragen werd door die vele enthousiaste leden, allen Nederlanders, in spraak en levensbeschouwing zo totaal verschillend.

Wat dreef die dertienhonderd, van alle windstreken, van allerlei rang en stand, toch wel naar Nijmegen?

't Ging niet om 't gewin in geld of goed, doch meer tot stichting van 't gemoed dat zij naar de Goffert gingen. En allen werden voldaan, rijk voldaan, naar geest en lichaam, op deze 26ste Imkersdag.

En weet U nu wat ons het meeste getroffen heeft tijdens de tocht met de bussen rond Nijmegen? Dat, toen we langzaam langs dat grote oorlogskerkhof reden, wij beseften dat die duizenden Canadese jonge mannen, vrijwilligers allen, met het offer van hun leven het voor ons mogelijk gemaakt hebben dat wij weer in vrijheid mogen leven en van die Imkersdag, en iedere dag, met grote dankbaarheid in vrijheid en blijdschap mogen genieten.

Babylon? Neen, toch meer Pinkster. ◇

QUO VADIS ?

WAARHEEN, waartoe voert de bijenteelt? Steeds vernemen wij dat de honingprijs slecht en de opbrengst gering is. Dat veel schade aan de bijen wordt toegebracht wegens onoordeelkundig spuiten van bomen en gewassen. Dat de bijen worden verdreven uit komkommerteeltgebieden, enz. Dit alles moet dan de reden zijn dat het aantal bijenvolken vermindert en dat het aantal imkers terugloopt.

Inderdaad waren de omstandigheden in de laatste jaren voor de imkers niet gunstig en waren de vooruitzichten weinig bemoedigend. En toch zijn dat m.i. niet de eigenlijke redenen van de gesignaleerde teruggang, want hebben Nederlanders zich ooit laten ontmoedigen? Hebben zij zich ooit in de hoek laten drukken? Nimmer!

Zeker, niet ontkend kan worden, dat er veel teleurstellingen zijn geweest op het gebied van de bijenteelt. Maar die kunnen de bijenhouders niet zó teneer slaan, dat zij ten einde raad het bijenhouden maar staken. Als dit juist zou zijn, zouden wij thans, nu de honing dit jaar rijkelijker heeft gevloeid dan vorige jaren, een herstel moeten kunnen constateren. Ik hoop dat, maar geloven doe ik het niet. De oorzaken liggen ergens anders. Met name heeft men tegenwoordig minder belangstelling voor de bijen. Men heeft er minder tijd voor en men wil er ook minder tijd aan besteden. Vele andere dingen nemen de mensen in beslag. En dat geldt voornamelijk de jongeren, die op ander terrein hun activiteiten ontplooiën. Ieder kan dat in eigen omgeving opmerken. Het gevolg is minder of geen tijd, ja zelfs helemaal geen belangstelling meer voor de bijen en voor vele andere dingen die met de natuur verband houden. Zij raken op de duur de binding met de natuur, de Schepping, kwijt.

Hoevelen hebben de rustige rust in deze jachtige, drukke wereld van node? Heel, heel velen. Maar niettemin denken zij geen tijd te hebben. Moeten zij niet direct na hun dagtaak naar plaatsen van vermaak, en, wat nog niet eens zo gek is, naar sportvelden, zwembaden, jeugdverenigingen en dergelijke, om laat in de avond, moe en afgemat in bed te glijden? Geen tijd hebben zij om zich met bijen bezig te houden, die nijvere diertjes, die onze ouders en voorouders vaak wonderlijke bevrediging en vooral rust en levenswijsheid hebben geschonken, waarop wij thans nog jaloers kunnen zijn.

En toch...! Dit blijft niet zo. De ouderen onder ons blijven de bijen trouw, niettegenstaande tegenslagen en teleurstellingen, ja ondanks tegenslagen en teleurstellingen, omdat zij weten, omdat zij die diepe levenswijsheid hebben verkregen, dat het oppervlakkige leven in deze tijd van mechanisatie en massificatie de binding van de mens aan de natuur, aan de Schepping eist. Hoewel die oudere imkers op het gebied van de bijenteelt een taak hebben vervuld, wacht hen echter een andere, en nog veel mooiere taak. En die is: de ogen te openen van tal van jongeren, die thans nog blind of verblind door het leven gaan. Het is hun taak, dit, ieder zijn eigen wijze, aan die jongeren door te geven. Zeker, dat zal niet steeds gemakkelijk gaan. Zij zullen wellicht achter hun rug of misschien wel in hun gezicht worden uitgelachen en zelfs voor iemand met ouderwetse en conservatieve ideeën worden uitgemaakt. Laat dit zo zijn! Maar geleidelijk zullen velen kunnen worden teruggebracht naar het pad dat voert tot de natuur, tot onze bijen, die voor velen van zo'n grote betekenis zijn geweest en zullen blijven.

Zullen wij dat beleven? Ik weet het niet, maar eigenlijk doet dat er weinig toe. Als wij maar de zekerheid hebben dat wij er komen. En die zekerheid hebben gelukkig velen met mij. Laten wij dan niet versagen maar volhouden, overal, op het platteland en in de steden. Strooit het uit in vruchtbare grond opdat het spoedig moge ontkiemen en vrucht dragen, honderd-, neen duizendvoudig.

V.

Vóór 10 December kunnen afdelingen voorstellen aan de Algemene Vergadering bij het Hoofdbestuur indienen. Ze worden op de agenda geplaatst zodra ze door 5 of meer afdelingen worden ondersteund, van welk feit door middel van een adhaesiebetuiging of anderszins vóór 15 Februari aan het Hoofdbestuur moet zijn gebleken.

Vóór 1 Januari ledenlijsten inzenden en quotum afdragen op girorekening 846801 van de Vereniging te Wageningen.

Bij het begin van de zomerdracht.

In de meeste streken is de een of andere zomerdracht de hoofddracht. Denk b.v. aan linde-soorten, witte klaver, wilgen-roosje. Om de kans op een oogst zo groot mogelijk te maken, gaan we de reserves in de strijd werpen. Onze reserves bestaan uit de vliegbijen en 't gesloten (uitlopend) broed van de vegers. De oude moer is dus voor haar stamvolk blijven werken. Voor de kunstzwerm is het goed

dat gesloten broed en vliegbijen afgenomen worden. Hij zou nl. bijna zeker gaan zwermen. (Maagdenzwerm). Door deze geweldige adering is daar geen sprake meer van.

Het afnemen van de vliegbijen is gauw gebeurd. Zet de veger een paar meter voor de stand, zie foto's. De veldbijen vliegen uit, keren terug naar hun oude plaats en ontdekken dat hun woning weg is. Na enig zoeken bedelen zij zich in bij het hoofdvolk. Let op: we mogen dit alleen

doen als er dracht is en als het hoofdvolk al gesloten broed heeft van de jonge koningin.

Houden we daar niet de hand aan, dan kunnen er ongelukken gebeuren. Doe het in de ochtend van een goede vliegtag.

Het afnemen van uitlopend broed is iets meer werk. Goed opletten dat het broednest behoorlijk in elkaar gezet wordt. Natuurlijk broedramen *zonder* bijen overhangen.

Drie weken later.

We kunnen onze volken nu wel drie of vier weken met rust laten. Het enige waar we op moeten letten is, dat onze kunstzwerm voedsel genoeg heeft. Die heeft immers alle vliegbijen verloren en kan zelf niet voor voedsel zorgen. Dan gaan we langzamerhand de kunstzwerm weer dicht bij het hoofdvolk plaatsen. Elke dag een halve meter achteruit en na een week staat de kunstzwerm weer op z'n oude plaats.

Voorlopig hoeven we aan de bijen niets te doen. Het is wel 'n spannende tijd. Als 'n goed veldheer sla je de verrichtingen van je strijdkrachten van verre gade, d.w.z. werk niet in de bijen, het is nergens voor nodig, het is alleen maar nadelig. Je hin-

dert de bijen in hun werk. Beur af en toe de kasten van achteren eens op, na enige oefening kun je dan een behoorlijke schatting maken van de gewichtstoename.

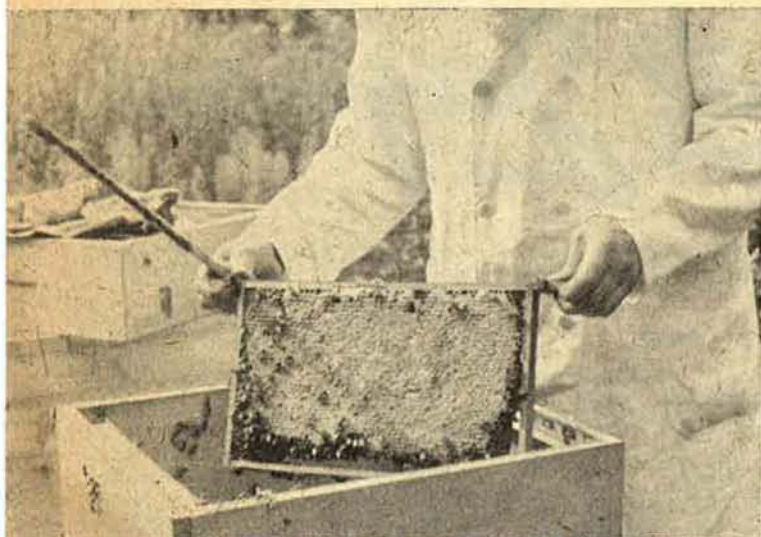
Met je kunstzwerm kun je op verschillende manieren handelen. Welke manier je toepast is afhankelijk van de volgende dracht en van 't feit of je voor die dracht moet reizen. Die volgende dracht is meestal de hei. Hoef je niet te reizen, dan zet je de zesramers — bij dracht en vliegweer — ergens anders, maar zó, dat je ze zonder veel moeite na afloop van de dracht weer tussen de honingvolken kunt plaatsen. Ga je reizen, dan zet je de vegers 'n paar dagen vóór de reis weg. Zodra de hoofdvolken vertrokken zijn, plaats je de vegers weer op de stand. Begin ze vast in te

winteren. Ze kunnen klaar zijn vóórdat de hoofdvolken terugkomen.

We gaan oogsten.

Op de rechtse kast staat al een lege broedkamer gereed, waarin we de raten met honing zullen hangen. Telkens als we er een bijenvrij gemaakt raam in hangen, leggen we er meteen weer het reisraam op. Om nieuwsgierige bijen te weren, bedekken we dat reisraam nog met een dekkleedje.

Het oogsten is heel eenvoudig: carbollap op het volk leggen, eerste raat er uit halen, bijen er af stoten, het enkele bijtje dat er op blijft zitten met de bijenveger verwijderen en het raam in de lege broedbak hangen. Deksel er op.

Dat is dan de laatste raat en het ziet er goed uit. De imker heeft de veger in zijn hand om de laatste bijen te verwijderen. En nu gaan we meteen ons volk klaarmaken voor de heide. De bovenste broedbak nemen we van het volk af, we maken die straks schoon en bergen hem op. We hebben hem dit jaar niet meer nodig. Veel imkers komen nu in de verleiding ook nog 'ns een kijkje te nemen in de onderbak. In de kantramen zit vaak een paar pond honing, soms zijn ze zelfs hele-

maal gevuld. Moeten we de bijen die afnemen? Als je met de bijen vrij ver van huis moet, is 't beslist riskant om dat te doen. De hei valt n.l. dikwijls tegen en een behoorlijke voorraad voor is dus zeer gewenst. Als de dracht op de heide goed wordt, zit dat raam honing er ook nog wel in na afloop van de heidedracht. Slinger het dan maar. De bijen gebruiken de honing heus niet als hij niet nodig is. Op de onderste broedkamer leggen we het koninginnerooster. We zullen namelijk

proberen raathoning van de heide te winnen. Dat doen we in een honingkamer, die lager is dan een broedkamer en die dus ook raampjes bevat die lager zijn dan broedkamerraampjes.

In onze raathoning willen we liefst zo weinig mogelijk stuifmeel hebben. En de ervaring heeft geleerd, dat de bijen door het koninginnerooster niet zo gemakkelijk stuifmeel naar boven brengen. Als we het rooster gelegd hebben, plaatsen we de honingkamer op het volk.

Particulier Secretaresse
van H. M. de Koningin

SOESTDIJK, 21 September 1955.

Hare Majesteit de Koningin heeft mij opgedragen U Haar oprechte dank over te brengen voor de heerlijke geschenken, die U Haar hebt toegezonden en voor de mooie, door Mevrouw Rudersdorff vervaardigde koningskaars.

De Koningin is U bijzonder erkentelijk voor Uw attentie; Zij geniet met Haar gezin nog dagelijks van de voortreffelijke honing.

De Particulier Secretaresse van
Hare Majesteit de Koningin,
(w.g.) Mevrouw N. SMITT-Avis.

Deze dankbetuiging van H. M. de Koningin betreft de beste honing van onze Nationale Honingtentoonstelling te Nijmegen. De Jury had voor dit doel een assortiment samengesteld van verschillende honingsorten in bokalen uit de inzendingen van de volgende leden:

Th. Baas, Iepenlaan 90, Wolvega.

C. G. de Groot, Molenlaan 7, Rijndijk, Hazerswoude.

J. Halman, Iepenlaan 26, Wolvega.

J. Th. Janssen, Graafseweg 494, Nijmegen.

A. Keetlapper, Wargasterweg 41, Goutum.

De raathoning was afkomstig van Dr. Richard H. Barnes, Fairfield, Chickcell, Weymouth, Engeland.

De uit' zuivere bijenwas vervaardigde koningskaars was afkomstig van Mej. Betsie Rudersdorff te Kootwijkerbroek.

uit de Jaagkiers

De kastbom

In de Amerikaanse vakbladen kunt U de laatste tijd advertenties zien van de Taylor's Hive Bomb (aerosol), de druk-op-de-knop-beroker, waarbij de slagzin: Bijen rustig met Taylor's bom.

De advertenties waren voorzien van een afbeelding, welke een goed beeld gaven van het apparaat, ik wilde U deze graag laten zien en vroeg aan de uitvinder, ons een foto te zenden. Hieraan voldeed Mr. Taylor, zoals U aan bijgaande afbeelding kunt zien, maar hij stuurde ook prompt per luchtpost 2 exemplaren van de bom ter kennisneming. Eén apparaat ging naar het Bijenhuis en ik vernam, dat enige deelnemers aan het examen Practisch Imker hiermede hebben kennis gemaakt.

De maker van de bom is een graanfarmer, die 11 bijenvolken, voornamelijk voor zijn genoeg, houdt. Hij schrijft, dat de bom dit jaar voor het eerst in de handel is, deze is gevuld met naar rook geurende vloeibare chemicaliën en wel onder een druk van 2½ atmosfeer. Dergelijke apparaten worden in de V.S. gebruikt voor het spuiten van verf, insecticiden, parfums en zelfs voor het inzepen bij het scheren.

Men kan de bom in 3 minuten 45 seconden leeg spuiten, dat lijkt misschien weinig, maar dit is toch niet het geval. Beroeps-imkers hebben met één bom ruim honderd kast-behandelingen uitgevoerd; amateur-imkers zullen dat aantal niet bereiken. Maar de tijd, die men met dit apparaat uitspaart, zal ruimschoots opwegen tegen zijn kosten.

De uitwerking op de bijen is zeer goed, haar reactie is als van natuurlijke rook, niet verdovend als b.v. van lachgas.

Overdadig gebruik kan nadelig zijn voor de honing; zo moet men niet direct van korte afstand op de uitgenomen raten sproeien. Dat komt, doordat de deeltjes van de Hive-bomb ongeveer tienmaal groter zijn dan van gewone rook.

Ondanks de sterke geur is de rook geheel onschadelijk voor de bijen, zelfs bij overdadig gebruik.

Tot zover de fabrikant over zijn fabriek, we zijn hem erkentelijk ons op zo'n voorkomende wijze met zijn apparaat in kennis te hebben gebracht, Jékavé heeft het gebruikt en hij moet zeggen, dat het hem flink voldaan heeft, het is voor de ama-

teur-imker zeer geschikt. Wie weet, komt het nog eens in ons land in de handel.

Beroker, carbol en honing

Het gebruik van een beroker is van invloed op de zuiverheid van de honing, ongerechtigheden kunnen hierbij in de honing komen.

I. L. Swain schrijft terzake in *Modern Beekeeping* 6/1955:

Hij verkoopt zijn honing aan winkels, die wij als reformzaken zouden aanduiden. Deze stellen hoge eisen aan het product en zo vindt hij, dat hij geen gebruik van de carbollap kan maken, daar dan bij het verwarmen van de honing, vóór het gebruik, de lucht van de carbol te ruiken zou zijn.

Bij het naar beneden roken der bijen bij het uitnemen van de honing (in Amerika is de Dathe-pijp zo goed als onbekend en wordt de blaasbalg-beroker gebruikt) loopt men de kans, dat de kleur van de honing iets van de rook te lijden zal hebben, daar er altijd wel open cellen zijn.

Schrijver heeft nu van een oude broedkamer een apparaat gemaakt, waarmee hij de bijen niet naar onderen, maar naar boven uit de honingkamers jaagt. Deze broedkamer is van onderen dichtgemaakt en heeft aan de voorzijde een opening, waarin de uitlaat van de beroker past; deze kan met een schuif afgesloten worden.

De honingkamers, die men bijen-vrij wil maken, komen op deze kamer, hierop komt een honingkamer met onafgewerkte ramen en daarop een reisraam. Wordt de beroker nu in

Evening News, geschreven door Colin Howard en wel voor niet-imkers. Hieruit het volgende:

Men moet niet te gastvrij omgaan met de bijen. Een vriend van mij, een groot dierenvriend, vond in zijn hof een zwerm en zei: O, die arme diertjes, zij zullen zeker wel honger hebben. En hij ging naar ze toe en zette hun een schoteltje honing voor. De volgende dag waren er drie zwermen. Hij bestelde meer honing. Weer een dag later waren er veertien zwermen, die vochten om de enige fatsoenlijke tak in zijn tuin. Hij stelde geen honing meer beschikbaar. Maar het gerucht van zijn gastvrijheid had zich zo verspreid, dat zijn hof ten huidigen dage het grootste natuur-reservaat voor bijen van geheel Engeland is.

Toen de plaats overbevolkt was, nam mijn vriend de bijen tot voorbeeld, verzamelde vrouw en kinderen om zich heen... en zwermde ook.

Ook anderen bezuinigen

Uit hetzelfde nummer 5/1955 verneemen we, dat ook de Belgische imkers moeten bezuinigen: het Vlaamse zowel als het Waalse bijenblad zal maar 10 keer per jaar verschijnen. Wij zijn dus niet de enige. Een paar Franse bladen verschenen reeds eerder 11 keer per jaar. Het is jammer, maar de vooruitzichten zijn over geheel Europa weinig hoopvol, hetgeen uit de volgende aanhalingen blijkt:

Uit het jaarverslag van de Duits-

De kastbom

sprekende Zwitserse Imkers-vereniging:

Het ledental liep verder terug en wel van 23.861 op 23.493 en deze teruggang heeft zich in 1955 voortgezet. Ongeveer 19.500 leden ontvingen het bekende Zwitserse vakblad, waarop men zich afzonderlijk moet abonneren. (*Schw. Bienenzeitung* 7/1955).

In *Die Biene* 7/1955 schrijft P. Halbritter over „De gevolgen van het teruglopen van ledenaantal”, hieruit het volgende:

In de „Südwest-deutsche Imker” 4/1955 berekende de pers-chef Köhler te Ulm, dat het ledental van zijn

werking gesteld, dan zullen de bijen weldra naar boven lopen en de onderste kamers bijenvrij maken.

Engelse humor

In het Maandblad van onze Vlaamse collega's vinden we een stukje Engelse humor, overgenomen uit *The*

vereniging met 16.6 à 19.2% was teruggelopen en het aantal bijenvolken met 24 tot 26 percent. Halbritter zegt, dat deze getallen voor Hessen-Nassau niet zijn gepubliceerd, maar deze zullen wel even hoog zijn. En deze teruggang gaat maar steeds door en hij verwacht dat het ledenaantal in Duitsland in April 1956 met 1/3 verminderd zal zijn.

Oorzaken:

1. Slechte of geheel geen oogst door ongunstig weer en spuit-schade; teruggang der dracht, vooral de snipper-drachten in midden-zomer en herfst en vóór het begin van de voorjaars-dracht, waardoor de volken zich niet ontwikkelen kunnen en de bijen door onvoldoende voeding voor ziekte vatbaar worden; met het gevolg verhoogde premies der ziekte-verzekering.
2. Ondoelmatige kasten en bedrijfs-wijzen; fouten bij de keuze der teeltdieren en de teelt hiervan.
3. Prijsdrukkende concurrentie van buiten- en binnenlandse honing, die ook nog wel eens in kwaliteit verminderd is door verwarming, zelfs verhitting.
4. Onvoldoende steun aan de bijenteelt door organisaties, staats-, lands- en gemeente-besturen.

De economisch geschoolde imker kan het niet onverschillig blijven, welke geldelijke uitwerking een dergelijke daling van het ledental voor zijn organisatie en voor hemzelf kan hebben, daar dit tot de financiële ineenstorting van zijn vereniging kan leiden. Verhoging van de contributie is uit den boze, daar dit nog meer leden zal kosten.

Het vervolg van dit artikel is zeer interessant; schrijver geeft enige aanwijzingen om verder verlies te voorkomen, hij wil o.a. vereenvoudiging in de samenstelling der organisaties, waardoor verenigingskosten gespaard kunnen worden.

BIJEN IN BED

Dr M. Naeff te Lochem zond ons het volgende vermakelijke berichtje uit l'Alsace van 11 Augustus.

De buurman van een imker te Morbier is het slachtoffer geworden van een niet alledaags geval.

Zijn slaap werd de hele nacht onderbroken door jeuk, die hij toeschreef aan vlooiën, die tengevolge van onweer wat lastig waren geworden. Hoe groot was zijn verbazing, toen hij 's ochtends tot de ontdekking kwam dat er een bijenzerm in zijn bed zat!

De onfortuinlijke slaper onderzoekt in het vervolg zorgvuldig zijn bed voordat hij zich ter ruste legt, voegt het blad er aan toe. En Dr Naeff schrijft er bij: Het is wel een beetje „Frans!“

De bijeneter

Volgens een bericht in de dagbladen werd in ons land de bijeneter, een hier zeldzame vogel, waargenomen. Volgens het British Beejournal 2/6 1955 werd op 12 Mei in Portmadoc-North Wales ook een exemplaar aangetroffen. Deze vogel is ook in Engeland zeldzaam.

Weinig bijen in Engeland...

In het nummer van 9 Juni van genoemd blad vinden we de volgende twee berichten:

Weinig bijen. De cider-boomgaarden van Somerset hebben overvloedig gebloeid, het was sinds jaren het mooiste gezicht; maar de eigenaars waren ontstemd, dat er zo weinig bijen waren. Ziekte en de strenge winter hebben veel schade aan de volken toegebracht. De boeren hebben de tuinders verzocht voorzichtig met insecticiden te zijn.

... en veel zwermen

Het tweede bericht doet hierna wat vreemd aan:

Zwermen en nog meer zwermen. In de laatste week waren er veel zwermen. Bijenhouders zijn in sommige streken druk geweest met het scheppen.

Niet-imkers hebben vondelingen in hun tuinen aangetroffen en in sommige gevallen zijn mensen gedurende de nacht bijenhouder geworden, doordat een bijenzwerm zich aan hen opgedrongen had.

Koninginnemelk

In de Schweizerische Bienenzeitung 6/1955 vinden we de volgende mededeling van het Hoofdbestuur:

Helaas hebben zich in de laatste tijd gevallen voorgedaan, dat vanuit het buitenland de honing als schoonheidsmiddel enz. aanbevolen wordt. Het Koninklijk Voedsel, dat vitamine E, het zogenaamde verjongings- en vruchtbaarheids-vitamine, bevat, speelt hierbij een grote rol. In Parijs behoort het reeds tot de bon-ton K.V. te eten en te drinken of als schoonheidscreme te gebruiken. Het K.V. wordt door zakenlui en ook imkers op de markt gebracht. In Zwitserland heeft het Eidgenössische Gesundheitsamt, steunende op de Wet op Levensmiddelen, de handel in honing met K.V. verboden. Men waarschuwt ernstig iets met K.V. te ondernemen, wat met de voorschriften betreffende de handel in levensmiddelen in conflict zou kunnen komen.

Bovendien heeft de beroemde chemist, Dr. Paul Kairer, houder van de Nobelprijs, te Zürich, synthetisch vitamine E gemaakt, waardoor het werk der imkers overbodig is geworden. Dus: laat af van deze handel en verkoop slechts gecontroleerde, echte Zwitserse honing.

Prof. Koch †

Volgens een mededeling in het genoemde Zwitserse blad is Prof. Dr. E. Koch te Bad Nauheim overleden. Koch heeft veel gedaan om honing

EEN NIEUWE DRACHTPLANT ?

Dr W. Beernink te Nijkerk was zo vriendelijk ons het artikel „Siletta“ uit de Platte-landspost van 3 Februari 1955 toe te zenden. Siletta is een radijsachtige plant, die in de tweede helft van Augustus gezaaid kan worden, dus in de haverstoppel, bloeit in November en levert na de bloei ruim 30.000 kg smakelijk en voedzaam voedsel voor de koeien. Benodigd zaad ongeveer 12—18 kg per ha. Vermeld wordt nog dat het gewas bij uitzaai eind Juli of begin Augustus na 5 à 6 weken in volle bloei staat. Deze vroege uitzaai zou de plant voor de bijen aantrekkelijker maken. Als men het tijdens de bloei gaat vervoederen wordt de portie voor de bijen uiteraard geringer. Volgens 't artikel kan het ook als bemestingsgewas worden gebruikt. Over de honingrijkdom van van het gewas wordt niets vermeld. Wie van onze leden wil het eens proberen en ons t.z.t. van het resultaat in kennis stellen? Het zaad is verkrijgbaar bij de fa. B. C. Algra, Postbus 40 te Leeuwarden.

populair te maken. De Duitse Imkersbond gaf een boekje van hem uit: Heilwert des Deutschen Honigs. Hieruit een kleine aanhaling: Honing is een ideaal middel, dat men bij wijze van voorzorg kan nemen, als grote eisen aan het hart gesteld worden, b.v. lichamelijke inspanningen, bij operaties enz.

Een oud spreekwoord zegt: honing is haver voor het hart.

Een hart, dat honing ontvangen heeft, is met een paard te vergelijken, dat haver heeft gehad: de krachtoverraden zijn dan weer opgeladen. Dat openbaart zich niet, zolang het paard op stal staat, maar eerst, als men het laat werken.

Dr. Abushady †

Beeworld 6/1955 meldt het overlijden van Dr. Abushady, Egyptisch dichter en filosoof. Hij was in 1919 de stichter van de Apis Club met de Beeworld als officieel orgaan. Hieruit ontstond Apimondia. De laatste jaren woonde Abushady in de V.S.

Grote kunstraatorder

De Canadese firma W. A. Chrysler & Son, Chatam-Ontario, die o.a. kunstraat maakt, kreeg van de Griekse regering opdracht 31.000 kg kunstraat te leveren. Ofschoon het deze firma veel moeite kostte zo'n grote hoeveelheid was bijeen te brengen, slaagde zij erin, de order tijdig uit te voeren, Canadian Beejournal 5/55.

Jékavé

De Haan

Drentse grootmeester

Bij veel imkers staan de emmers

We moeten het hele jaar door klaar zijn om te ontvangen,

Op de Algemene Vergadering deelde de Algemeen Voorzitter, de heer ridder van Rappard, mede, dat het Hoofdbestuur lid, de heer J. Timmermans te Assen, van één zijner volken tot 16 Augustus 126 pond honing won. Niemand vermoedde toen, dat de heide-oogst van dat volk niet bij dat cijfer inbegrepen was. We hebben die heide-oogst op 5 September in ogenschouw genomen en we hebben die geschat op 50 pond. Als ik zeg dat het bewuste volk in 1955 175 pond honing heeft opgebracht, ben ik zeker aan de lage kant.

Maar laat ik bij het begin beginnen.

Op die gedenkwaardige 5 September ben ik eerst met de heren J. de Haan en J. Timmermans naar de stand van de heer de Haan en zijn reisgroep op de heide geweest. Daar stonden o.a. ook de volken van de heren Paas, Straat en Bosman. Ze zaten allemaal, zonder uitzondering, vol heidehoning, maar die van de heer de Haan spanden toch wel de kroon. Het waren slechts 8 kasten, maar die waren, voor onze begrippen, torenhoog. Een paar van die kasten hebben we uit elkaar gehad. Dat was werk voor twee man, het is volkomen uitgesloten dat men zulke volken op z'n eentje behandelt. Ik heb geprobeerd er een van achteren op te beuren, maar er was geen sprake van dat ik er ook maar enige beweging in kreeg.

De aanblik van deze volken was fantastisch. De raten met broed buiten beschouwing latend, stonden er op deze acht kasten, met inbegrip van wat de heer de Haan reeds naar huis had gehaald om de volken ruimte te geven, 147 honingramen en 144 broedramen, alles volkomen vol met verzegelde heidehoning. Als ik de inhoud van deze ramen aan de veilige kant taxeer, kom ik op 870 pond heidehoning, dat is 110 pond honing per volk, alléén van de heide! Als de heer de Haan gaat slingeren, ben ik er van overtuigd dat er meer uit komt, ook al kunnen sommige ramen met veel stuifmeel je bij de taxatie wel eens bedriegen.

In verband met de minder goede dracht en andere omstandigheden hadden deze 8 volken van de zomerdracht elk „slechts” 50 pond honing gehaald. De gemiddelde opbrengst per volk over 1955 ligt zeker boven 150 pond per volk.

De bedrijfsmethode van de heer de Haan is onze lezers reeds bekend uit het Groentje van Maart van dit jaar. Deze methode geeft een minimum aan werk, maar het is zwaar werk! Natuurlijk heeft de dracht dit jaar meegewerkt. Maar wat een goede methode voor een volleerd imker waard is, bleek in 1954, toen de heer de Haan het nog tot gemiddeld 40 pond per volk bracht, hoewel dat jaar het slechtste honingjaar sedert mensenheugenis was.

Het doet me genoegen te kunnen mededelen, dat de heer de Haan zich in principe bereid verklaarde in de volgende jaargang van het Groentje een uitvoerige beschrijving van zijn methode te geven. Laten de beginnende imkers er echter niet aan beginnen, het is een methode, die veel vakmanschap vereist. En... veel lichaamskracht.

Op de volgende heidestand die we bezochten, troffen we o.a. volken aan van de heren J. H. Lubbers, H. Gerrits en H. Drenth.

Van boven naar beneden:

1. De heer J. de Haan, geestelijke vader van de „Fabrieksmethode”. Voor de tevreden glimlach is er alle reden, de „fabriek” heeft dit jaar uitstekend gewerkt!
2. De acht wolkenkrabbers van de heer de Haan, met de kasten van diens reisgroep, op de heide.
3. Toen ik de stand van de heer de Haan bezocht, had hij drie dagen geleden 6 volle verzegelde raten uit deze honingkamer mee naar huis genomen en er zes ramen met kunststraat voor in de plaats gehangen. In drie dagen tijds waren de ramen uitgebouwd en ze zaten vol honing.
4. Tien dagen voor mijn bezoek was er óók al ruimtegebrek geweest. Zó zagen tijdens mijn bezoek de tien dagen geleden in het volk gehangen lege ramen er uit.

slaan alle records

omgekeerd als 't honing regent.

we weten nooit wanneer de natuur bereid zal zijn te geven.

Timmermans

Ook hier hebben we even in de volken gekeken en ook hier was het resultaat buitengewoon goed.

Ten slotte zijn we naar de stand van de heer Timmermans gegaan, waar we ook volken zagen van de heren Wijma en Wolters. De heer Wolters zal dit jaar van twee kasten zeker 200 pond honing oogsten. Hij is een beginnend imker.

De heide-oogst van de heer Timmermans was niet zo groot als die van de heer de Haan. Voor een belangrijk deel moet dit worden geweten aan de kwaliteit van de heide in zijn omgeving. De voorjaars- en zomerdracht is er echter beter dan die van de heer de Haan. Daarvan heeft de heer Timmermans — van 5 kasten! — reeds 370 pond honing geslingerd.

Het nakijken van de kasten gaf mij de overtuiging, dat deze 5 volken van de heide nog minstens 250 pond honing zullen opleveren. Dat wordt 620 pond van 5 volken. Gemiddeld dus 125 pond. Volk no. 4 echter levert een topprestatie van minstens 175 pond!

Ook hier is het goede vakmanschap, dat tot dit resultaat heeft geleid. Dat merkt men trouwens in een slecht jaar nog beter dan in een goed. In 1954, toen bijna niemand honing had, bracht de heer Timmermans het nog tot 50 pond per volk. Hij imkert volgens de Aalster methode.

Bij onze rondgang hebben we bemerkt, dat de Drentse vrienden een goede gewoonte hebben. Zowel de heer de Haan als de heer Timmermans heeft een aantal „beginners” onder zijn hoede en die hebben een prachtige gelegenheid om de kunst af te kijken en met de adviezen van hun leermeesters hun voordeel te doen. De heer de Haan is indertijd op zijn beurt ook bij de heer Timmermans in de leer geweest.

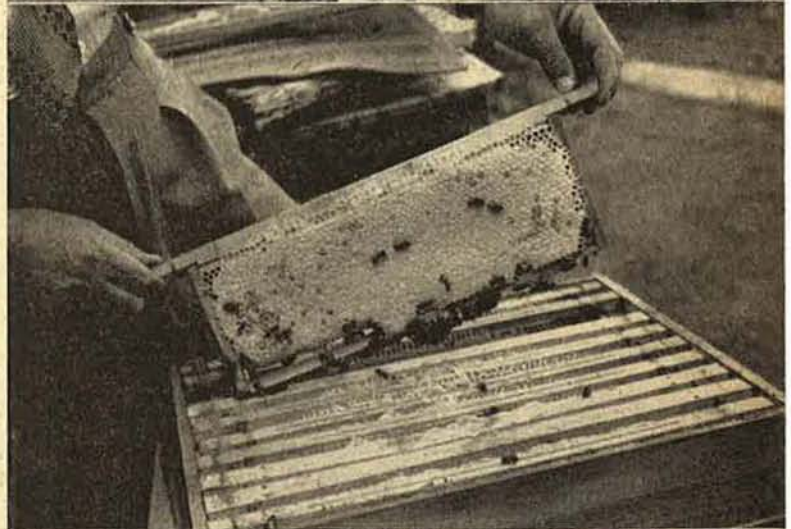
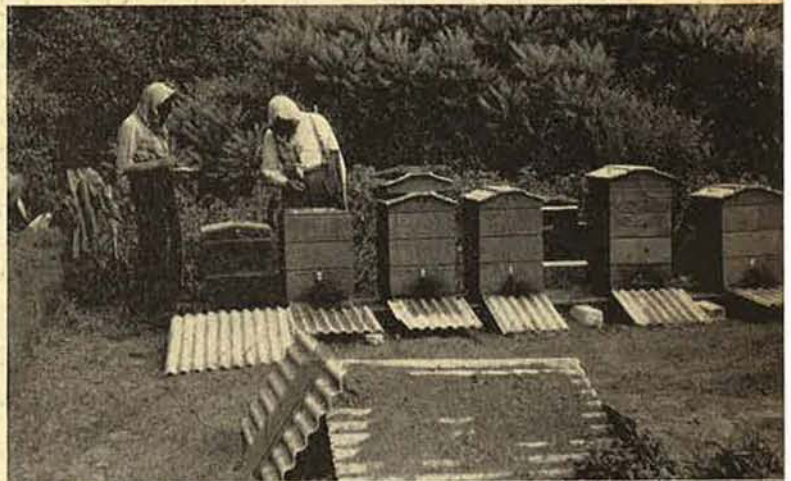
Natuurlijk hebben we de heren gevraagd waaraan ze hun succes — zowel in goede als in slechte jaren — hebben te danken. En beider antwoorden kwamen op hetzelfde neer.

Het is zaak om de volken het hele jaar door zodanig in orde te hebben, dat ze in een slecht jaar in een paar goede dagen toch nog een behoorlijke oogst kunnen binnenhalen. Wordt het jaar goed, wel dan loopt het vanzelf. Bij veel imkers staan de emmers nog omgekeerd als het honing regent. We moeten het hele jaar door klaar zijn om te ontvangen, want we weten nooit wanneer de natuur bereid zal zijn te geven.

Verder moet je zorgen voldoende materiaal te hebben. De heer de Haan heeft dit jaar al zijn materiaal, met 50 uitgebouwde raten per volk, in de strijd moeten werpen.

Onze tweede vraag was: werkt u veel in de bijen? Zo weinig mogelijk. Laat de bijen met rust als het maar enigszins kan. Maar als het moet, grijp dan in en doe het zo dat je de volken de eerste tijd niet weer hoeft te storen.

Ik was nieuwsgierig te horen hoe de heren deze volken naar huis dachten te brengen. De heer Timmermans verkeert in de gelukkige omstandigheid dat hij ze kan laten staan. De heer de

Van boven naar beneden:

5. De heer J. Timmermans, hoofdbestuurslid voor Drente, is óók tevreden.

6. Op deze stand staan de kasten van de heer Timmermans en die van een paar zijner leerlingen. De tweede kast van rechts leverde dit jaar 175 pond honing!

7. Het drachtveld van de heer Timmermans was minder goed dan dat van de heer de Haan. Maar, als de honingkamers er zó uit zien....

8. .... en de onder die honingkamer staande broedbak zó, dan is het wel duidelijk dat een meesterlijk vakmanschap bij goed weer op een „minder goed” drachtveld nog wel iets vermag te bereiken!

Haan zei: Ze zijn eenvoudig niet te hanteren en zelfs met een reisraam er op zouden ze warm lopen. De enige mogelijkheid is de honing zo veel mogelijk van de volken af te nemen voordat ik ze thuis haal.

Een blik op de heide had mij er van overtuigd dat de heer de Haan bij goed weer zeker nog op een week of 10 dagen dracht had te rekenen en zijn volken waren uitermate sterk, ze hadden wat de Amerikanen noemen „moraal”. Ze vlogen bij massa's uit en kwamen zwaar beladen thuis en ze geurden van de honing.

Natuurlijk hebben we de heren ook gevraagd wat ze denken van de imkerij in ons land.

Om te beginnen: de korven en alle kasten die kleiner zijn dan een 10-raams Simplex opruimen.

En dan: niet meer zonder systeem imkeren. Het doet er niet toe of men de methode van de heer Baas, Evers of Jacobs toepast of de fabrieksmethode van de heer de Haan, want in wezen komen ze allemaal op hetzelfde neer.

En dan: weg met de kleine volkjes. Duld ze niet op uw stal, in geen enkel jaargetijde. Dit slaat op de honingvolken, natuurlijk niet op de „veggers” en de volkjes voor het kweken van reserve-koninginnen. Ga liever met 4 dikke honingvolken naar de dracht dan met 8 prullen. Wil je na het verenigen weer uitbreiden, gebruik daar dan de veggers of de koningin-teeltvolkjes voor, die zeer gemakkelijk zijn op te kweken tot goede wintervolken.

Maar naar de dracht reizen met volken die er niets kunnen uitvoeren is waanzin. Ze kosten je veel tijd en veel geld en ze brengen niets op dan ergernis en teleurstelling.

Een grote fout is het, volgens beide heren, ook, dat men pas in het voorjaar begint met het kweken van sterke volken. De grondslag voor het volgende jaar moet men in Augustus en September leggen.

Ik hoop dat veel lezers hun voordeel zullen doen met de ervaringen en de raadgevingen van de beide Drentse grootmeesters. En ik spreek zeker namens velen als ik beide heren dank voor de gelegenheid, die ze me geboden hebben om hun volken te zien en hun grondbeginselen aan allen bekend te maken.

G.

BIJEN- EN HONINGMARKT EERBEEK

Er waren slechts 1 kast en 10 korven aangevoerd. een korf bracht f 18,— op.
Er was een grote aanvoer van heideraathoning en honing in flacons, zowel zomeral als heidehoning. De totale aanvoer bedroeg 2650 flacons en ruim 1900 pond raathoning, hoofdzakelijk heideraathoning. Er waren al dadelijk veel bezoekers en de handel was redelijk. De prijzen voor de soort raathoning waren f 2,50 tot f 3,— per pond, heideslengerhoning f 1,75 tot f 2,— per flacon, zomerhoning tot f 1,50 per flacon. De stemming was prettig er er zijn behoorlijk zaken gedaan. Het aantal standhouders die honing aan te bieden hadden was 25. De grootste inzender van heideraathoning was de heer Zwijnenberg met ongeveer 175 pond, van voortreffelijke kwaliteit. Vrijwel alle verkopers waren tevreden over het verloop van de markt en de gemaakte prijzen. In het volgende nummer hopen we op deze markt nog even terug te komen.

Nu over stalwedstrijden praten

In het Octobernummer 1953 publiceerden we het reglement voor stalwedstrijden van de afdeling Arnhem. Naderhand ontvingen we het reglement dat door het Rijksbijenteeltconsulentschap te Tilburg is opgesteld. Aan de hand van de ervaringen in de praktijk en adviezen van deskundigen hebben we van beide een nieuw reglement samengesteld.

Het volgt hieronder.

Praat U op Uw afdelingsvergadering eens over het organiseren van zo'n wedstrijd voor het volgende jaar? Het is NU de tijd om alles te regelen, als het weer voorjaar wordt, komt er niets meer van!

De uitslag van de wedstrijden nemen we gaarne op onder de afdelingsberichten.

REGLEMENT STALWEDSTRIJDEN

Doel: Door het onderling organiseren van een wedstrijd de belangstelling voor de imkerij vergroten, de bedrijfsintensiteit opvoeren, het kiezen van een goede bedrijfsmethode stimuleren en zo nodig het reizen naar goede drachtgebieden bevorderen.

Jury: Door het afdelingsbestuur wordt een jury van drie ter zake kundige bijenhouders, waarvan zo mogelijk één bijenteeltonderwijzer of bezitter van het diploma Practisch Imker, gekozen.

Opzet: Vier maal per jaar worden de stallen van de deelnemende imkers bezocht en wel begin April, eind Mei of begin Juni, tweede helft van Juli en tweede helft September. Per bezoek wordt één cijfer toegekend, variërend van 1 tot en met 10. Dat cijfer wordt gevonden door het gemiddelde te nemen van de cijfers door de juryleden afzonderlijk bepaald. Op het eind van het seizoen kunnen dus maximaal 40 punten behaald zijn.

Het afdelingsbestuur bepaalt voor de aanvang van de wedstrijd welke prijzen er uitgelooft zullen worden.

De bedoeling is, dat de wedstrijd minstens over 3 opeenvolgende jaren wordt voortgezet, met dien verstande, dat telken jare prijzen worden uitgereikt. Wie in drie jaren het hoogste aantal punten behaalt, is afdelingskampioen.

DE KEURING. Begin April.

Opstelling der volken. (Is deze in verband met de plaatselijke mogelijkheden doelmatig, voldoende licht, droog, ruimte voor reservemateriaal, ziet alles er verzorgd uit?)

Zijn de kasten reiswaardig. (Uniform model, bijendicht, reisramen, reisbeugels enz.)

Is er rond de stand zo mogelijk gezorgd voor vroege stuifmeel-leveranciers?

Volken

Zijn de volken goed uitgewinterd?

Beschikken ze over voldoende voer?

Zijn ze alle moergoed?

Toestand der raten (schimmel?)

Wasmot?

Zijn de bodemplanken schoongemaakt?

Is er een bijgewerkte kastkaart bij elk volk?

Is de bedekking voldoende in verband met de broedaanzet?

Eind Mei — Begin Juni

Is de ontwikkeling ver genoeg gevorderd in verband met het jaargetijde?

Heeft men getracht het zwermen te vertragen waar dat nodig is?

Als er gesepareerd wordt, is dat goed uitgevoerd?

Als er omgehangen wordt, is dat goed gedaan, doppen boven rooster verwijderd enz.?

Past de toegepaste methode bij de drachtmogelijkheid?

Toestand van de raten.

Als de Aalster Methode gevolgd wordt: Zijn de kunstzwermen voldoende sterk, voldoende aantal uitgebouwde raten in de kunstzwerm, voldoende voer, worden alle maatregelen tijdig genomen om zwermen van de kunstzwermen te voorkomen?

Wordt er doelbewust teeltkeuze toegepast?

Hoeveel voorjaars-honing werd geslingerd, hoe is de kwaliteit?

Toestand slinger-ruimte, bewaring van honing en suiker.

Eind Juli

Zijn alle volken moergoed?

Is eventuele moerloosheid goed opgelost?

Zijn er voldoende maatregelen genomen om zwermen van de kunstzwermen te voorkomen door afvliegen, broed afnemen?

Zijn de hoofdvolken uniform van sterkte?

Was de opbrengst en kwaliteit van de zomerhoning goed?

Is er zo nodig moeite gedaan om naar betere drachtgebieden te reizen?

Zijn de volken voldoende klaargemaakt voor de heide?

(Versterken met broed, voeren).

Als er niet naar de heide wordt gereisd, is er dan voldoende voer aanwezig tot de inwintering?

Laatste helft September

Is er zo mogelijk rond de stal gezorgd voor late stuifmeelleveranciers?

Is er tijdig met het opvoeren voor de winter begonnen?

Zijn de stuifmeelramen zo veel mogelijk in het wintervolk gebracht?

Is er voldoende voer gegeven? (Hoofdvolk 10 kg., hulpvolken 8 kg.).

Is men op tijd klaar? (15 September, heideimkers voor 1 October).

Is de winterbedekking in de kast doelmatig?

Is het niet benodigde materiaal goed opgeborgen?

Zijn alle maatregelen genomen tegen wasmot in de uitgenomen raten?

DE BIJEN

in het nieuwe Wetboek van Burgerlijk Recht

In de artikelenreeks „de Bijen en het Recht” in de jaargang 1951 van ons Maandschrift en in het bijzonder in de art. opgenomen in het Juli- en Augustusnummer, werd betoogd dat, behoudens in plaatselijke verordeningen, in onze wetgeving geen bepalingen omtrent het houden van, of het eigendomsrecht op bijen meer opgenomen zijn, waarbij tevens een poging werd gedaan hiervoor een verklaring te vinden. Als zodanig werd aangenomen de desolate toestand, waarin onze bijenteelt destijds verkeerde, waaruit ook het gebrek aan belangstelling van de zijde van de wetgever zou kunnen worden verklaard.

Niet zonder enige voldoening constateerde ondergetekende dan ook, dat in het ontwerp voor het nieuwe Burgerlijk Wetboek weer twee artikelen met betrekking tot het eigendomsrecht op bijenzwermen zijn opgenomen. Het huidige Burgerlijk Wetboek trad op 1 October 1838 in werking en is thans hopeloos verouderd. Er werd dan ook al geruime tijd door Prof. Mr. E. M. Meijers gewerkt aan een ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek. Helaas is deze eminente jurist door zijn plotseling overlijden niet in staat geweest dit grootse werk te voltooien. Het wordt thans voortgezet door een driemanschap, bestaande uit Prof. Mr. J. Drion, Prof. Mr. J. Eggens en Mr. F. J. de Jong.

Van dit ontwerp is thans verschenen het tweede gedeelte, Boek 5, handelende over „Zakelijke Rechten”. De eerste titel van dit boek behelst de bepalingen omtrent „Eigendom in het algemeen” en in de tweede titel, betreffende „Eigendom van Roerende Zaken” komen de volgende, op de eigendom van zwermen betrekking hebbende bepalingen voor :

Art. 13. „Een bijenzwerm, die zich neerzet in een vreemde reeds bevolkte korf, wordt eigendom van de eigenaar van de korf”.

In de toelichting op de art. wordt hieromtrent gezegd : „Dit art. regelt, zo men wil, een bijzonder geval van vermenging. Het betreft het geval, dat een bijenzwerm zich in een vreemde, reeds bevolkte korf neerzet. In dat geval gaat de eigendom op de eigenaar van de korf over. Zet de bijenzwerm zich in een vreemde lege korf, dan gaat de eigendom niet over, tenzij art. 17, laatste lid van deze titel, toepassing vindt”.

Het in de toelichting genoemde art. 17 luidt als volgt :

Art. 17. 1 „De eigenaar van tamme dieren verliest daarvan zijn eigendom, wanneer zij, nadat zij uit zijn macht zijn gekomen, zijn verwilderd.

2 De eigenaar van andere dieren verliest daarvan de eigendom, wanneer zij de vrijheid verkrijgen en de eigenaar niet terstond beproeft ze weder te vangen of zijn pogingen daartoe staakt.

3 De eigendom van een bijenzwerm, die op vreemde bodem komt, wordt, behoudens het in art. 13 bepaalde, eerst verloren, wanneer de eigenaar de zwerm niet binnen acht dagen nadat zij is uitgevlogen, als zijn eigendom heeft opgevorderd”.

Omtrent het derde lid van dit art. 17 zegt de toelichting :

„Om geschillen te voorkomen omtrent de vraag of bijen als tamme dieren moeten worden beschouwd, is in het derde lid bepaald, dat de eigendom van een bijenzwerm niet wordt verloren, wanneer zij op vreemde bodem komt, mits de eigenaar de uitgevlogen zwerm binnen acht dagen als zijn eigendom heeft opgevorderd. Dit stemt overeen met de ook thans gebruikelijke opvatting”.

Tot zover het bepaalde in dit ontwerp en de daarop verschenen toelichting.

Het wil ondergetekende voorkomen, dat deze artikelen door onze leden grondig dienen te worden bestudeerd en overwogen en dat zij, die daartoe aanleiding menen te hebben, niet moeten schromen ons Hoofdbestuur hun suggesties en eventuele bezwaren kenbaar te maken, opdat wij ons deze unieke gelegenheid, via ons Hoofdbestuur invloed uit te oefenen op een wettelijke regeling, die eenmaal tot stand gekomen, voor tal van jaren beslissend zal zijn, niet laten ontgaan.

Hoewel het bepaalde in art. 13 een materie regelt, die zich in de praktijk slechts hoogst zelden zal voordoen en dus voor ons van minder belang is, zou ondergetekende er toch de aandacht op willen vestigen, dat de benaming „korf” z. i. minder gelukkig is. De korf is een steeds meer in onbruik rakende bijenwoning, die, als het thans in ontwerp aanwezige wetboek eenmaal wet geworden zal zijn, zeker verre in de minderheid zal zijn tegenover de kasten. Het wil ondergetekende voorkomen, dat de alles omvattende uitdrukking „bijenwoning” nimmer aanleiding zal kunnen geven tot misverstand.

Ook het derde lid van art. 17 zal naar de mening van ondergetekende menig imker maar matig bevredigen. Hoewel dit niet met zoveel woorden in het art. staat, meent ondergetekende, dat het daarin bepaalde niet alleen zal gelden voor de nog hangende zwerm, doch ook als de zwerm inmiddels reeds is geschept en opgezet. Voor zover hem bekend stemt het helemaal niet overeen met de thans gebruikelijke opvatting, dat de eigenaar zijn zwerm binnen acht dagen kan opvorderen. Hoe wil de eigenaar na verloop van — zeg zeven — dagen zijn eigendomsrecht nog bewijzen? De huidige praktijk is, dat de eigenaar van een zwerm deze direct volgt en schept, of op een of andere wijze van zijn eigendom zijn doet blijken. Een imker, die een vrij hangende zwerm heeft geschept, zal niet bereid zijn deze, nadat de zwerm in een kast is ondergebracht en de moer — stel dat het een voorzwerm is — al aan de leg is, na zeven dagen af te staan aan de eerst dan opdagende eigenaar.

Enige richtlijnen, al ware het slechts in de toelichting, op welke wijze dit eigendomsrecht dan nog ware te bewijzen, lijken dan ook wel gewenst.

Het is aan de leden, ons Hoofdbestuur van praktijkgevallen en feitenmateriaal op dit gebied te voorzien, zodat dit met steekhoudende argumenten en vruchtbare voorstellen — en ondergetekende denkt hierbij b.v. aan het uitoefenen van het eigendomsrecht op een bijenzwerm op gronden van anderen, waartoe de toegang wordt geweigerd — zich tot deze Commissie kan wenden teneinde een bevredigende regeling van deze, van oudsher netelige kwesties te bevorderen.

M.

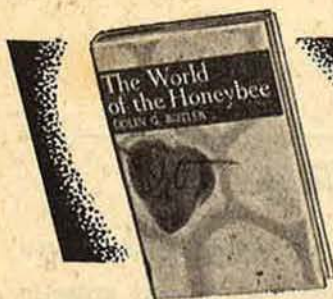
Wij zien de berichten van de leden — al dan niet juristen — gaarne tegemoet!
(Red.).

Er komt een nieuwe

Bijenkalendar 1956

f 0,75 franco huis

Bestellingen: BIJENHUIS, WAGENINGEN

De Wereld van de Honingbij

(Vervolg)

Ze vraagt soms voedsel aan werkbijen en schijnt zich als een gewone werkster te gedragen, behalve wat betreft het feit, dat ze er niet aan denkt enige huiselijke arbeid te ondernemen. Inplaats daarvan begint ze, kort nadat ze uit haar dop is gekropen, de broedaten rond te lopen, zelden ver van het broednest afdwalend, behalve wanneer ze gestoord wordt door iemand, die haar kast open maakt.

Het is waarschijnlijk, dat de werkbijen van een volk 2 of 3 cellen voor stille moerwisseling of misschien wel een dozijn of meer redcellen zullen hebben gebouwd, verdeeld over een of meer raten. Gewoonlijk bevatten deze doppen larven, die weinig in leeftijd verschillen, zodat één daarvan tot een volwassen prinses is volgroeid en uit haar cel kruipt kort voor een van de andere. Zouden twee maagdelijke koninginnen ongeveer tegelijkertijd uit hun cellen kruipen en elkander ontmoeten, terwijl ze in de kast rondwandelen, dan vindt er tussen hen een bitter gevecht plaats. Elk omstrengelt de ander en probeert haar te steken, totdat een van beide er in slaagt de ander te doden, door haar lichaam met de angel te doorboren — in de regel door een van de tamelijk zachte vliezen, die de harde chitineplaten van elkaar scheiden, waarmee de segmenten zijn beschermd en die soepelheid aan het lichaam verlenen. De werkbijen schijnen niet veel notitie van zulke gevechten te nemen, maar slepen gauw het lichaam van de overwonnenen hun woning uit, evenals zij zich ontdoen van het lichaam van een of andere werkster, die sterft. Zoals echter al is gezegd, verschijnt een maagdelijke koningin gewoonlijk vóór een van haar zusters zo ver is. Wanneer bij haar omzwervingen over de broedraten deze koningin op een verzegelde moerdop stuit, toont ze bijna altijd een grote opwinding, klimt er op en probeert er met haar kaken een gat in te knagen. Merkwaaardig genoeg schijnt ze geen aandacht te schenken aan open moerdoppen, die ze tegen komt.

De koninginnen, welke de schrijver heeft gadeslagen terwijl ze de cellen van haar rivalen aanvielen begonnen dikwijls dicht bij de punt van de dop met hun kaken gaten te

maken, maar verplaatsen haar aandacht daarna dichter naar de basis. Na wat een grote krachtprestatie scheen te zijn, knaagden ze hier kleine gaatjes in en wandelden weg, misschien om een andere verzegelde moerdop te zoeken en hetzelfde te herhalen. Er wordt ook verteld, dat wanneer ze een moerdop heeft gevonden, die een eventuele rivale bevat en ze heeft er op deze manier gaten in gemaakt, ze er omheen loopt en door de punt van haar achterlijf in het gat te duwen, de hulpeloze bewoonster doodsteekt. Ik moet erkennen, dat ik dit nooit heb zien gebeuren, waarschijnlijk omdat de moerdoppen, die ik heb zien aanvalen allemaal een volgroeide larve of poppen, maar geen volwassen dieren bevatten. De uiteindelijke resultaten zijn ten slotte dezelfde, want als de werksters deze gaten in de cellen vonden, vergrootten zij die, trokken er de bewoonster stukje voor stukje uit en braken de cellen helemaal af. Bij een gelegenheid echter vonden een paar werksters een gat, dat de moer dicht bij de basis van een moerdop had gemaakt en zorgvuldig repareerden zij dit, i.p.v. de cel en de bewoonster daarvan te vernietigen. Weer knaagde de moer een gat in deze cel en weer repareerden de werksters dit. Toen de moer er voor de derde keer een gat in maakte, vernietigden de bijen deze dop.

De eerste moer die uit haar dop komt, zal dikwijls een merkwaardig schrill geluid maken: z-ie-ie-p: z-ie-ie-p; ziep; ziep — wat volkomen terecht „tuten” wordt genoemd. Dit prikkelt elke andere volwassen moer, die in de woning aanwezig is, op dezelfde manier te antwoorden, zelfs al zit ze nog in haar cel gevangen. Zulk getuut schijnt de moeren buitengewoon op te winden en zoals waarschijnlijk met recht is gezegd, dient het om de rivalen te helpen elkander te vinden om het uit te vechten.

Hoe het tuut-geluid precies wordt voortgebracht is nog steeds een twistpunt. Sommige mensen geloven, dat het moet worden toegeschreven aan een krachtige luchtstroom door de ademopeningen (de openingen naar buiten van het ademhalingsstelsel), anderen, mijzelf inbegrepen, dat het wordt voortgebracht door het tegen elkaar schuren van de chitineplaten dicht bij de vleu-

gelbases. Wat het ook zij, er is geen twijfel aan, dat het tuten van de ene moer kan worden „gehoord” door een andere, die dikwijls op de „uitdaging” zal antwoorden. Dit is gedemonstreerd door het overbrengen van het tuten van de ene moer naar een andere op aanzienlijke afstand door een telefonisch systeem en men constateerde, dat de koningin aan het ontvangende eind prompt „in antwoord” ook tuutte.

Het geluid, uitgezonden door een moer, die nog in haar cel gevangen zit, klinkt dieper dan dat van een vrije koningin en heeft naar ik geloof, aanleiding gegeven tot de veronderstelling, dat terwijl een jonge moer schrill tuut, een oude koningin schor „kwaakt” of misschien omgekeerd. (Misschien is ook de schrijver wat in de war. Vert.)

De werkbijen schijnen weinig aandacht aan het tuten van de moeren te schenken en ze zullen hen waarschijnlijk niets eens horen — niemand is nog in staat geweest aan te tonen, dat werkbijen door de lucht overgebrachte geluiden kunnen horen, hoewel ze gevoelig zijn kunnen voor geluiden, tot hen komend door een trillend oppervlak. Dit werd aange-toond door J. B. Free en de schrijver, toen ze vonden, dat een moer-loze groep bijen aangetrokken werd door een blikje, dat een mechanische vibrator bevatte en waar de bijen buiten op klommen.

Wanneer ze een dag of twee oud is, zal een maagdelijke moer gewoonlijk afgerekend hebben met elke rivale of mogelijke rivale (we zullen over bepaalde uitzonderingen spreken, wanneer we het vraagstuk van het zwermen behandelen) en, onder voorwaarde dat het weer gunstig is, begint ze een aantal korte vluchten te ondernemen om haar kast. Deze vluchten duren in het begin slechts een paar minuten maar worden geleidelijk aan langer tot wel 10 of 15 minuten of zelfs langer. Tijdens deze vluchten leert de jonge moer de positie van haar kast ten opzichte van omringende voorwerpen en de topografie van het landschap op enige afstand daarvan kennen, misschien met een straal van ½ mijl (621 m) — we hebben niet voldoende gegevens om de nauwkeurige afstand rond de kast, die de koningin bestudeert, vast te stellen.

Volgens mijn onderzoekingen in Engeland paart een maagdelijke koningin gewoonlijk omstreeks de 10e dag van haar volwassen bestaan, maar het blijkt uit de literatuur, dat ze kan paren als ze slechts 4 of 5 dagen oud is en ikzelf heb koninginnen gezien, die niet paarden voor ze 16 dagen oud waren.

Er werd over het algemeen aangenomen, dat elke koningin slechts één maal in haar leven paart, maar de jongste waarnemingen in U.S.A hebben aangetoond, dat van 110 moeren er 55 twee maal paarden voor ze begonnen eieren te leggen. Er schijnen geen absoluut betrouwbare bewijzen te zijn, dat koninginnen, die eenmaal eieren leggen, ooit weer paren, hoewel een paar mensen hebben gezegd, dat ze oude, leggende moeren hebben gezien, die hun kast verlieten voor korte vluchten. (Dit heb ik ook gezien in April, maar het behoort m.i. geen bruidsvlucht te zijn. Vert.) Het is, geloof ik, juist om te zeggen, dat de meerderheid der koninginnen in Engeland éénmaal in hun leven en met één enkele dar paren en dat dit plaats vindt voor ze eieren heeft gelegd. Het zaad van de dar, bij deze ene gelegenheid ontvangen, blijft in leven, opgeborgen in het zaadblaasje of spermatheca van de koningin, en dient voor het bevruchten van de honderd duizenden werksterieren, die ze in de loop van haar leven zal leggen. Soms raakt de voorraad sperma van een oude moeder nagenoeg uitgeput en ze wordt dan „darrenbroedig”, alleen in staat onbevuchte en dus darrenvoortbrengende eieren te leggen.

Waar paart een koningin? Beslist ergens buiten de kast. Bijna zeker ontmoeten de moeder en de dar elkaar eerder in de lucht dan op de grond, hoewel het mogelijk is, dat zij daar in werkelijkheid niet paren. Een aantal waarnemers hebben de komeetachtige formatie darren gezien, een koningin najagende, her- en derwaarts toeschietende en afdwalende — soms 10 of meer voet van de grond, soms een paar voet hoog. Dit maakt het erg moeilijk nauwkeurig te zien, wat er plaats vindt, maar over het algemeen wordt aangenomen, dat de „komeet” (darrenkogel) gevormd wordt door darren met de koningin aan het hoofd. Ik heb dit fenomeen maar twee keer gezien en bij beide gelegenheden stortten de bijen op de grond. Toen ik hen had bereikt, was alles wat ik kon vinden een paar tamelijk verdwaasd uitziende darren, in het rond liggende in het gras.

Soms is de koningin voor haar bruidsvlucht wel een half uur van haar kast afwezig. Inderdaad zijn er zelfs langere afwezigheden gemeld. Hoe ver zal een koningin van haar kast wegvliegen om een gade te vinden? Er is door een aantal schrijvers opgegeven, dat werkbijen met fantastische snelheden schijnen te kunnen vliegen; enige van de over-

drevenste schattingen overschrijden de 100 mijl per uur (161 km)! In werkelijkheid vliegen werkbijen zelden meer dan ongeveer 12 of 15 mijl per uur (plm. 21,5 of 24 km). Ze kan zich voor een korte duur sneller voortbewegen en ze zal dan 20 en zelfs 25 mijl per uur (plm. 32 tot 40 km) bereiken met de wind in de rug. Zulke tamelijk hoge snelheden zijn echter zeldzaam en bijen zullen zelden lang het halen kunnen volhouden, wanneer de windsnelheid 14 of 15 mijl per uur (plm. 22,5 tot 24 km) overschrijdt. Het is mogelijk, dat de maagdelijke koningin een beetje sneller kan vliegen dan een werkster, maar er schijnt geen enkel bevredigend gegeven door proefneming of waarneming te zijn, waaruit men op dit punt een conclusie kan trekken. Als we aannemen, dat evenals de werkbij de maagdelijke koningin op een gemiddelde snelheid van ongeveer 14 mijl per uur in windstille lucht kan vliegen en verder, dat ze de hele tijd, dat ze uit haar kast weg is, voortdurend vliegt, kan ze niet verder weg komen dan ongeveer 7 mijl (plm. 11,5 km), zelfs al zou ze voor wel 30 minuten uit de kast weg zijn. Dit betekent natuurlijk dat de gemiddelde koningin waarschijnlijk binnen een mijl of twee (plm. 3,5 km) van haar kast paart.

De meeste prinsessen maken hun oriëntatie- en bruidsvluchten op een moment tussen 12 en 3 uur in de middag, d.i. op die tijden als de darren het drukst vliegen. In tegenstelling tot de beweingen van bijenhouders en vermoedelijk gebaseerd op hun eigen waarnemingen, hebben alle prinsessen, die ik met twee uitzonderingen, hun kasten heb zien verlaten voor hetgeen later bleek hun bruidsvlucht te zijn, dit gedaan zonder begeleiding van darren of werksters. Inderdaad schijnen de darren van een kolonie geen aandacht te schenken aan een bronstige koningin van hun eigen volk. Bij elk van de twee uitzonderingen, die ik heb genoemd, verliet een klein groepje van een paar honderd werkbijen samen met een aantal darren — een zgn. „bruidsworm” — de kast met de bronstige koningin en na een paar minuten in de lucht te hebben rondgevlogen, vormden ze een zwermtros aan een boomtak in de buurt. In één geval werd de zwermtros geschept en terugggegeven aan de kast en na onderzoek werd vastgesteld, dat de koningin zeer kort geleden gepaard had en nog het „bevruchtingsteken” droeg (dit zal later worden beschreven). In het andere geval werd de koningin gezien, terwijl ze op de buitenzijde van de zwermtros liep, ook het „bevruchtingsteken” dragende en deze zwerm tros spoedig de lucht in en keerde weer naar haar eigen kast terug, 20 minuten, nadat zij deze had verlaten met een maagdelijke moeder. In een van deze gevallen was de koningin gezien, toen ze de kast

verliet en zoals gewoonlijk met een zwerm gebeurt, kwam ze te voorschijn nadat een groot aantal van haar werksters de kast reeds had verlaten. Ik veronderstel, dat terwijl de „bruidsworm” niet verward moet worden met de gewone „zwermen voor het vermeerderen van het aantal volken, het wel het geval zal zijn, dat de laatste een overblijfsel is van een soort „bruidsworm” (n.l. die, waarin slechts een deel van de leden van het stamvolk de kast verlaat met de maagdelijke moeder, de rest achterblijft met een andere en waarbij de zwerm een nieuwe woonplaats zoekt, nadat de moeder heeft gepaard). Zulke „bruidzwermen” komen dikwijls voor bij *A. indica* en *A. mellifera*, wanneer de koningin een grote kolonie verlaat om te paren.

In de laatste 30 of 40 jaren is er door een aantal welbekende en betrouwbare bijenhouders van tijd tot tijd verondersteld, dat darren niet op goed geluk in het veld rondvliegen op zoek naar een koningin om mee te paren, maar dat ze eerder bij elkaar komen op speciale ontmoetingsplaatsen, waar de bronstige koningin toe wordt aangetrokken, vermoedelijk door de een of andere geur, die de darren verspreiden. Dit is een vreemde tegenstelling met de gebruikelijke betrekking tussen de sexen. Zulke paringsplaatsen zijn echter beschreven voor sommige soorten hommels en er schijnt geen enkele reden te zijn, waarom honingbijen zich niet bij deze gewoonte zouden aansluiten. Zou deze gewoonte werkelijk bestaan, dan zou zij enige moeilijkheden verklaren, ondervonden door koninginnetelers, om de verlangde paring tot stand te brengen tussen speciale koninginnen met geselecteerde darren. Ongelukigerwijs zijn echter zeer weinig van die veronderstelde darren-verzamelaars ontdekt en beschreven. Het is mogelijk, dat ze op zeer ontogankelijke plaatsen liggen, zoals om de toppen van hoge en grote bomen, die het herkennen en waarnemen van darren zeer moeilijk maken.

Ik ben geneigd te geloven, dat zulke ontmoetingsplaatsen bestaan en dat de darren van bijenstanden op enige mijlen daar omheen, daarheen worden aangetrokken. Anders lijkt het moeilijk het feit te verklaren, dat een bevruchtingsstation voor koninginnen gelegen moet zijn in een buitengewoon geïsoleerde streek om de paring van de moeren met darren van een uitgekozen stam te verzekeren — zelfs als de volken van de stand duizenden van zulke darren bezitten.

Het is reeds gezegd, dat maar heel weinig mensen er aanspraak op kunnen maken, een koningin en een dar te hebben zien samenkomen of zelfs aan elkaar verbonden, zodat er zeer weinig bekend is over de paringsdaad. (Wordt vervolgd.)

Bijenteelt in Griekenland

door N. J. Nicolaidis, Athene

Griekenland heeft in 139 jaar geen vrede gekend en daardoor waren de omstandigheden weinig gunstig voor de ontwikkeling van vreedzame bezigheden als het houden van bijen en wetenschappelijk werk. Toch heeft het land in verhouding tot zijn oppervlakte en bevolking méér bijenvolken dan bijna welk ander land ook. De bedrijfsmethoden en het inlandse bijenras moeten verbeterd worden, de opbrengsten kunnen worden opgevoerd en de buitengewoon goede kwaliteit van de honing, waarmee God dit land zo rijkelijk heeft gezegend, kan ook worden verbeterd.

De ongeveer 20 imkersverenigingen worden geholpen met gelden van de Bank van Griekenland; hun voorname taak is het verpakken en verkopen van de honing hunner leden.

Er zijn maar weinig imkers met meer dan 1000 volken. Stallen van 100 tot 500 volken zijn heel gewoon, maar de meeste imkers hebben toch minder dan 100 volken. De oogst van de vooruitstrevende imkers ligt gewoonlijk tussen 30 en 40 kg. per volk.

Het broedseizoen begint in het Zuiden in het laatst van Januari en het bereikt zijn hoogtepunt reeds in April. Het zwermen is er geen ernstig probleem, maar een grote moeilijkheid is de volken in leven en op sterkte te houden van April, na de voorjaarsdracht, tot Juni, als de hoofdvrucht begint.

In het Noorden begint het broedseizoen een maand later er is daar geen vruchtloze periode, maar men heeft meer zorgen met het zwermen der volken.

Als de toename van het aantal volken op de voet van de laatste jaren doorgaat, zal men binnenkort het probleem van de overproductie van honing onder het oog hebben te zien.

Er zijn tegenwoordig goede bijenboeken in Griekenland en een Maandschrift dat gretig gelezen wordt. Als de tegenwoordige periode van vrede voortduurt, zal de bijenteelt snel vooruit gaan, want de natuurlijke omstandigheden zijn gunstig en de moderne Griekse imkers zijn schrander en vooruitstrevend.

(Uit een ons door de Bee Research Association Service to Journals verstrekt artikel).

DE HONINGPRIJZEN

De prijzen van de buitenlandse honing zijn de laatste tijd niet onbelangrijk gestegen. Van die kant is voor ons binnenlands product dus minder concurrentie te verwachten. Er is daarom geen reden om de Nederlandse honing goedkoper aan te bieden dan voorheen.

Integendeel, er is alle reden om de prijzen van de Nederlandse honing iets te verhogen. Dat geldt in de eerste plaats voor de grote consumptiegebieden.

In de grote productiegebieden is de situatie altijd iets minder gunstig, vooral als de oogst, zoals dit jaar, overvloedig is. Laat dit echter geen reden zijn om de honing tegen afbraakprijzen te verkopen. Nu de wereldmarktprijzen stijgen, moeten de prijzen in onze grote productiegebieden zeker niet omlaag.

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen. Telefoon 2863, Postrekening 27772.

Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de Rijksbijenteeltconsulenten.

DOE ALLEMAAL UW HONING

IN DEZE BOKAAL

AFDELING HAARLEM.

40-jarig Jubileum

Op Zaterdag 17 Sept. j.l. heeft onze afdeling het feit herdacht, dat zij 40 jaar geleden werd opgericht. In de grote met palmen en bloemen versierde zaal van de Haarlemse Kegelbond hield het bestuur om 3 uur een receptie voor genodigden, leden en belangstellenden. Het hoofdbestuur was vertegenwoordigd door de heer R. ter Brugge. De afdelingen Amsterdam en Hoorn hadden voor prachtige bloemstukjes gezorgd en vele afdelingen gaven blijk van hun belangstelling door het zenden van gelukwensen.

Tijdens het diner sprak onze voorzitter, dr C. L. Deelder. In het bijzonder heette hij de heer R. ter Brugge welkom, evenals de bestuursleden van de afdeling Bloemendaal, de heren Stringer en Backhuys. Voorts gaf hij een overzicht van de achter ons liggende jaren en wijdde speciale aandacht aan de oorlogsjaren, de bloeitijd van de afdeling, waarna hij de wens uitsprak, dat de leden, niettegenstaande de hedendaagse jachtige tijd, een levendige belangstelling aan de dag zullen blijven leggen voor de afdeling en de vergaderingen trouw bij te wonen.

De heer ter Brugge liet ons de ontwikkeling van de vereniging en van onze afdeling zien. Voor de bibliotheek bood hij de voorzitter een jaargang van „Het Groentje” aan, waarin veel over de interne verhoudingen van 1920 te lezen is.

Na vermelding van de nieuwe methoden, die de laatste jaren veel opgang maken, de voedersaptheorie van Gerstung en de veel besproken koninginestof, vestigde de heer ter Brugge onze aandacht op de problemen, ontstaan door het bespuiten van gewassen. Hij achtte het gelukkig dat een afdoende regeling spoedig te verwachten is. Tenslotte reikte hij aan onze voorzitter de zilveren legmedaille uit voor de verdiensten en activiteit van de afdeling.

Na het diner wenste de voorzitter van de afdeling Bloemendaal, de heer Stringer, de afdeling geluk met dit jubileum. Hij sprak de hoop uit dat de band tussen beide afdelingen verstevigd zou worden en de mogelijkheid tot algehele smelting zou worden overwogen.

Het avondprogramma, gepresenteerd door het cabaret „Miniatuur”, de Tyroler Kapel „Die Alpenjäger” en de Boerenkapel „De Hooyshelf” werd een groot succes. Het was een gezellig, intiem jubileum, waar we met genoegen op kunnen terugzien.

F. J. DE GRAAF.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan het Bijenhuis te Wageningen

Vraag 17: Koningin laten paren in een kas.

Kan ik in een bloemenkas van 9 m lang en 5 m breed en ruim 3 m hoog koninginnen laten paren? Ik zou er bevruchtungskastjes en een darrenvolk in kunnen plaatsen.

G. A. H. te E.

Antwoord: Zelfs bij de meest zorgvuldige inrichting van een bevruchtungsstation in een kas, als door U bedoeld, zult U geen bevredigende resultaten bereiken. Voor een behoorlijke kans op een goede paring is nu eenmaal een veel grotere ruimte nodig dan een kas, hoe groot dan ook kan bieden.

Vraag 18: Darrenbroed boven koninginnerooster.

Mijn kasten hebben op de broedbak een draadrooster en daarboven een honingbak. Van een der kasten hadden de beide middelste raampjes van de honingkamer (boven het koninginnerooster) enige cellen met darrenbroed en dit darrenbroed was onordelijk verspreid in het midden en meer aan de onderkant van de raampjes. Wat kan de oorzaak zijn geweest?

P. G. te S.

Antwoord: Het komt zeer dikwijls voor, dat darrenbroed wordt aange troffen boven het rooster en het bevindt zich dan vrijwel steeds ongeveer in het midden, in het onderste gedeelte van de op het rooster geplaatste kamer. Men kan ook meermalen waarnemen, dat de bijen in de bovenste kamer, die overigens geheel met honing gevuld is, in het midden juist boven het rooster een gedeelte van de cellen ledig hebben gelaten, aldus als het ware voor de

moer een ruimte vrijhoudende, waar zij haar eieren zou kunnen depone ren.

Die ruimte, welke aansluit op het broednest beneden het rooster, ver toont duidelijk een deel van de bol vorm of van de ovaalvorm. Aange zien de moer echter niet door het rooster kan, blijft die ruimte vaak onbezet. Maar in vele gevallen sle pen de bijen onbevuchte eieren naar de zich in die ruimte bevindende darrencellen. Soms is dit belegselsel wat onregelmatig, maar soms ook aaneengesloten.

Een en ander is niet het werk van een eierleggende werkster.

Indien zulk darrenbroed in de bo venkamer aanwezig is, zal bij ge bruik van de bijenuitlaat een groot aantal bijen in de bovenkamer achterblijven. Deze methode heeft als dan derhalve niet het gewenste re sultaat.

Vraag 19: Hard gekristalliseerde koolzaadhoning.

Mijn koolzaadhoning 1955 is heel wat harder gekristalliseerd dan die van 1954. Kunt U daar een verklaring voor geven?

P. H. te H.

Antwoord: Dat de laatstelijk ge oogste koolzaadhoning in gegrane leerde toestand „harder” is dan die van het vorige jaar meen ik hieraan te moeten toeschrijven, dat in 1955 de koolzaadhoning over het algemeen zuiverder gewonnen is dan in 1954. In 1954 hebben de bijen méér dan in 1955 op de paardebloem gewon nen, met als gevolg, dat de geogste honing, dus koolzaadhoning gemengd met honing van de paardebloem, in 1954 soepeler (smeuiger, smij diger) bleef.

CURSUSSEN

Elk jaar zijn er leden of aspirant leden die een cursus willen volgen, terwijl er in hun woonplaats geen cursus wordt gegeven. Als de afstand niet te groot is, kunnen ze zich opgeven voor het volgen van een van de hieronder vermelde cursussen, die voor het komende seizoen zijn aangevraagd. De adressen worden gaarne door het Bijenhuis ver strekt.

Aalten (gevorderden)
Brielle (beginners)
Beetsterzwaag (gevorderden)
Beilen (beginners)
Bilthoven (beginners)
Bilthoven (koninginneteelt)
Bloemendaal (beginners)
Berg-Urmond (beginners)
Bunnik (gevorderden)
Beusichem (beginners)
Dedemsvaart N.S. (beginners)
Dieren (beginners)
Ede (beginners)
Enschede (beginners)
Gameren (gevorderden)
Frederiksoord (speciale cursus)
Ouddorp (gevorderden)
Ouddorp (beginners)
Heerlen (beginners)
Hierden (gevorderden)
Haren-Paterswolde (beginners)
Heiloo-Bergen N.H. (gevorderden)
Heino (beginners)
Ommen (beginners)
Soest (beginners)
Tiel (beginners)
Vierhouten (beginners)
Wezep (beginners)
Zevenaar (beginners)
Zeist (beginners)

Uit de Afdelingen

Tot ons diep leedwezen overleed ons hooggeacht bestuurslid de heer

G. J. PONSTEIN

in de leeftijd van 45 jaar.

Zijn toewijding, waarmee hij zijn werk van onze vereniging verrichtte, zal steeds in dankbare herinnering bij ons blijven.

Afd. OLDEBROEK

AFD. BUNNIK & OMSTR.

Op 5 Nov. a.s. geeft onze afdeling een culturele avond in gebouw „De Grondslag” te Bunnik, n.m. 7 uur. De bekende wereldreiziger Jan Glissenaar komt vertellen van zijn adembenemende avonturen, van de toestanden in het Verre Oosten en ook over de bijenteelt in de door hem bezochte landen. Het Verre Oosten roept . . . ! Onweerstaanbaar !
Tevens kan men deze avond kennis maken met de nieuwe honingdrank Polar. Kaarten voor leden, ook uit andere afdelingen, met hun huisgenoten zijn verkrijgbaar bij de secr. E. C. van Rijn, Achterdijk 32, Bunnik.
Ter verkrijging van meerdere spreekvaardigheid der leden bestaat er de mogelijkheid voor een cursus spreken in het openbaar, o.l.v. de bekende spraakleraar P. Faber, te geven in Bunnik. Ook leden uit andere afdelingen kunnen zich hiervoor opgeven bij de secretaris. C. P.

Bijencongres Wenen 1956

Het 16e Internationale Bijenteeltcongres zal van 12 tot 18 Augustus 1956 in Oostenrijk, onder ere-beschermheerschap van de Oostenrijkse Bondskanselier, Dr. h.c. Julius Raab, in de Bondshoofdstad Wenen worden gehouden. Wij verzoeken alle belangstellenden deze data te noteren. De Congrescommissie nodigt alle onderzoekers en andere personen, die nieuwe of originele inzichten in de bijenkunde bezitten uit, manuscripten in te zenden, die in de loop van het Congres behandeld zouden kunnen worden. Deze manuscripten mogen zowel een wetenschappelijk als een zuiver praktisch karakter dragen. De Commissie zal haar best doen wetenschap en praktijk op elkaar af te stemmen.

De manuscripten moeten een uittreksel van niet meer dan 200 woorden zijn, in een van de door het Congres officieel gebruikte talen: Frans, Duits of Engels. Verzocht wordt de manuscripten zo mogelijk met de schrijfmachine, met dubbele tussenruimte, te schrijven. Verzocht wordt verder de voordrachten aan te melden voor 1 Januari 1956 en de resumé's in te zenden voor 31 Maart '56. Men wordt verzocht deze termijnen niet te overschrijden. De Commissie behoudt zich het recht voor uit de ingezonden manuscripten die uit te kiezen die op het Congres behandeld zullen worden en om van de schrijvers een meer volledige aanvulling te vragen van ongeveer dubbele omvang.

De manuscripten, evenals alle verzoeken om inlichtingen, kunnen worden gezonden aan het Secretariaat van het 16e Internationaal Bijenteelt-Congres, Oesterreichischer Imkerbund, Wien I/1, Postfach.

HOFRAT PROF. DIPL. ING. E. PLANCKH
President van de Oostenrijkse Imkersbond.

Oogst en Dracht

PATERSWOLDE, 20 September 1955 — Het bijenjaar 1955 loopt ten einde. Het is best geweest! Het koolzaad was goed, de klaver heel goed en de heide uitstekend. Het is me in mijn bijna 40-jarig imkersleven nog nooit eerder gebeurd, dat ik van één volk meer dan 100 pond honing oogste. Dit geeft de burger weer moed om door te zetten. Als nu die grote oogsten maar niet voor een appel en een ei verkocht worden. We hoorden al prijzen noemen van 50 en 60 cent per pond slingerhoning. Mensen, begin daar toch niet direct mee en bederf niet zelf onze eigen zaak. Honing kan bewaard worden en behoeft niet eens zout. Wie weet wat we het a.s. jaar oogsten. De in Groningen gezamenlijk vastgestelde prijs is f 1.25 voor de koolzaadhoning en f 1.50 voor die van klaver en heide. Houdt U daar aan! **A. S. PLANTING**

EGMOND-BINNEN, 17 Augustus 1955 — Na de inzending van het verslag over de vorige periode kwamen ons toch nog twee gevallen van schade, tengevolge van spuiten ter ore. Van de afdeling Den Helder bleven de volken tijdens het spuiten te lang dicht en imkers uit Schoorl raakten veel vliegbeijen kwijt na een bespuiting, die in de avonduren werd uitgevoerd. Waarmee gespoten is was hun niet bekend. Tot en met 9 Juli was het in Noord Holland nog veel te koud om enige drachten van betekenis te krijgen. Daarna werd het weer warm en hebben de imkers, die hun bijen naar de witte klaver in de Wieringermeer hadden gebracht, de schade van de 5 vorige jaren, waarin de witte klaver praktisch niets opleverde hier, voor een deel ingehaald. Algemeen hoorden we van volle honingbakken. In Augustus is hier niet veel meer te halen. De heide in Bergen, Schoorl en meer naar het Noorden, staat er niet al te best voor. Vooral Bergen en Schoorl hadden de laatste jaren veel van het heide-haantje te lijden. Daarom trekken verschillende imkers van hier met hun volken naar de Veluwe. Ook dat heeft hun de laatste jaren weinig of niets opgeleverd. Als de heide ook dit jaar nog goed is, dan zou het jaar 1955, niettegenstaande alle koude periodes, toch nog als een zeer goed honingjaar kunnen worden aangetekend. **A. H. VAN DEN BERG**

TWENTHE, 17 Sept. 1955. — Terug van de heide, het weer en de heide waren uitstekend. De gemiddelde opbrengst was 15 tot 25 pond per volk. De heer Loonen uit Bentelo vertelde ons 20 jaar geleden, dat wie heidehoning wilde oogsten, dit met oude moeren moest doen. Dit jaar is wel gebleken, dat de oude moeren het beste waren, met 30 tot 40 pond per volk. Jammer, dat er veel veenheide ontgonnen wordt en zodoende de beste drachtgebieden voor de imkers verloren gaan. Maar al met al een jaar, dat de twijfelars weer nieuwe moed geeft en ons ledental weer zal doen stijgen. Nu nog een wens, dat er niet gestoven of gespoten mag worden in open bloem en dan horen de slapeloze nachten van de imkers, die bij fruit en kool staan, ook tot het verleden. **NIJHUIS.**

WESTELEE, 6 September 1955 — Het oude gezegde „een natte Mei geeft een goede heil“ is ook dit jaar weer bewaarheid. Zelfs plaatsen, die er voor bekend staan een slechte heidedracht te geven, doen het dit jaar goed. De veenheide is laat maar prima. Vandaag hebben we de bijen bezocht, ze zitten vol en zijn zeer zwaar, de reserve-honingkamers moesten worden opgezet, wat we in jaren niet hebben meegemaakt. Zelfs de zwakke volken doen het prima en de heide bloeit thans op zijn best, hoewel de morgen- en avondtemperaturen reeds veel lager zijn dan de voorgaande weken. We zijn van plan de bijen op 17 September terug te halen.

NIJMEGEN, 18 Augustus 1955 — Half Juli bloeide de Liguster, een bloem die in onze talrijke parken en particuliere tuinen nogal van betekenis is, maar die door toedoen van enige storbullen ontijdig verregende en dus weinig honing gaf. Thijm, radijs en mosterdzaad deden het intussen bijzonder goed en gaven enige weken goede dracht. Het wachten is nu maar weer op de heide die er goed voor staat maar wel wat aan de late kant komt. Veenheide bloeide op 10 Augustus volop en gaf reeds wat honing. Voor de zandheide zal dit wel 20 Augustus worden maar bloemknop is er allerwege voldoende zodat de vooruitzichten alleszins gunstig kunnen worden genoemd. **A. SMITS**

BIJSDEN, 17 Sept. 1955 — Het afgelopen bijenjaar is ook bij ons goed geweest hier in het Zuiden, hoewel de hoofddracht in de boomgaarden een teleurstelling is geworden.

De ontwikkeling in het voorjaar was door de late winter slecht. Andere jaren werd er tegen 3 tot 5 Maart reeds stuifmeel gehaald, doch het afgelopen jaar werd het zowat 16 Maart.

Ook de fruitbloei viel later door de koude en toen het warmer werd liep alles te vlug uit, zodat de drachtijd verkort werd, zo kon men soms appelbomen zien, die al reeds volop bladeren hadden, terwijl de bloesem nog uit liep.

De laatste helft van de fruitbloei ging verloren door koud weer en ook de reeds gehaalde honing minderde toen zienderogen, zodat sommige imkers het niet meer de moeite vonden om nog te slingeren en terecht dachten, dat het dit jaar nog slechter werd dan het vorige jaar.

Doch Juni en Juli gaven prachtig weer . . en honing, iets wat al jaren niet meer gebeurde, goede volken gaven toen nog een overschot van 20 tot 30 pond honing, welke in hoofdzaak afkomstig was van fruit, acacia, linde, wilde klaver en veldbloemen.

In Augustus werd er door de bijen goed de kost gehaald op veldbloemen en zelfs hier en daar een overschot van 5 tot 10 pond honing.

Imkers, die dit jaar alle troeven op het fruit zetten, hadden pech, omdat ze thans minder hebben dan het afgelopen slechte bijenjaar 1954. **G. BIESMANS.**

SOEST, 20 September 1955. — Het jaar 1955 zal in menig imkershart gegrift blijven als een uitzonderlijk goed honingjaar. Liet het voorjaar zich aanzien als een ramp voor het gehele voor ons liggende seizoen, de zomer heeft alles goed gemaakt.

Hier is op de Leuserheide, die prachtig bloeide, 10 à 15 pond honing per volk gewonnen. Zou er voldoende water gevallen zijn, dan was de oogst hier veel groter geweest.

Enige imkers van hier, die op de Veluwe gestaan hebben met hun bijen, hadden 20 à 25 pond heidehoning per volk. De meerdere opbrengst aldaar schrijf ik toe aan de regen, die daar af en toe is gevallen. Dit is hier op de Leuserheide niet gebeurd.

De volken zijn weer thuis en de broednesten zijn, vergeleken bij andere jaren prachtig (6 à 7 ramen broed was geen zeldzaamheid bij de volken).

Nu het einde van het bijenseizoen weer is gekomen neem ik afscheid van U en hoop het volgende jaar weer de rubriek Oogst en Dracht voor U te verzorgen.

G. H. GRIJZE.

BIJENSTAND

DE KOERSHOF

Diepenveen

Wij betalen meestal
EEN HOGERE PRIJS

voor prima zomer- en heide-slingerhoning. Het is de moeite waard ons eens aan te vragen. Aanbiedingen, graag met klein monster. Ook zomer- en heide-raathoning gevraagd.

Wij leveren alles op het gebied der Bijenteelt

van de hoogste kwaliteit tegen de laagste prijzen. Onze uitgebreide prijslijst wordt U op aanvraag gaarne gratis en franco toegezonden. U kunt dan rustig thuis de prijslijst eens nazien en bestellen wat U denkt nodig te hebben. Onze prijzen vallen U hard mee.

Tevens vragen wij te koop ieder kwantum koolzaad-, voorjaars en heidehoning.

Ook zijn wij kopers van zuivere was en droge raatwas tegen de hoogste prijzen. Emballage beschikbaar. Betaling contant.

H. T. VAN DAM - JUBBEGA (Fr.)
BIJENPARK - Tel. 103 - HOORNSTERZWAAG
Giro No. 217250

Feeka-kasten

Eerst

Eens

Kijken

Andere

Kasten

Als b.v.:

Spaarkast en Simplex

Tippen

Er

Niet aan

WIJ EXPOSEREN

op de Nat. Tentoonstelling
„Schakels tussen Tuin en Tafel“

van 14-22 October a.s. in de

Jaarbeursgebouwen

a.d. Croeselaan te Utrecht

FEKA - BUNNIK

EEN VRAAG:

Hebt U nog geen Feeka-kasten gezien?

ONS ANTWOORD:

Dat is een gebrek aan uw voorlichting!

SPEURBIJTJES

TE KOOP: Heideslinger-, raat- en pershoning. C. v. HOLLAND, Ruischeveen 8, Veenendaal.

AANGEBODEN: Honing in flacons, door B. C. JONGEJANS, Burg. Prinslaan 45, Ede.

TE KOOP GEVRAAGD. Wij geven de hoogste prijs voor heide-raat- en slingerhoning. Aanbiedingen liefst met monster. Bijenstand „Marja“, Zw. weg 211, Deventer.

GEVRAAGD 20 à 25 simplexkasten in prima staat, aanbieding met prijs en omschrijving aan Bijenstand „Airborne“ te Heumen bij Nijmegen.

TE KOOP GEVRAAGD: Bijenvolk, Italiaanse of gekruiste, met beslist jonge koningin, in strooien korf. Aanbieding: G. van Sand, Petrarcalaan 34, Utrecht.